UUTISET

Harva todellisuudessa tietää PEFC- ja FSC-sertifikaattien välisistä eroista. **TOIMITUSJOHTAJA JUHA LAAKKONEN, LAPPSET GROUP**

SEPPO SAMULI

MARKKU VUORIKARI

MARKKU VUORIKARI

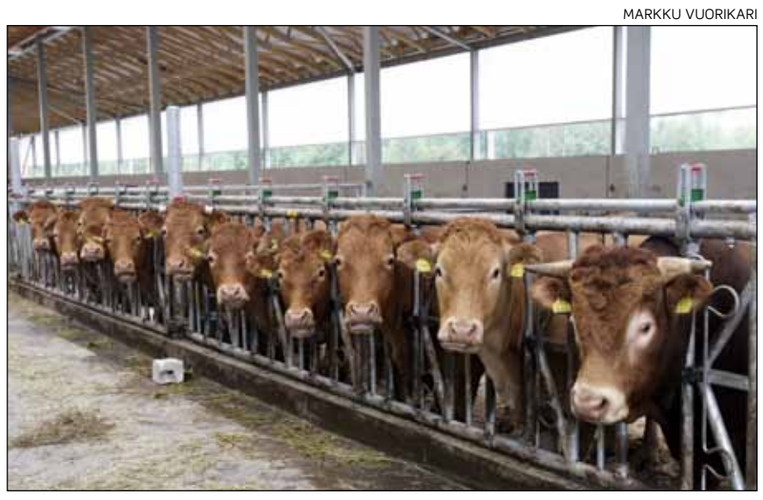

JAANA KANKAANPÄÄ

Alkutuottajien neuvotteluvoima ei riitä tasapainoisten ehtojen neuvottelemiseen teollisuuden ja kaupan kanssa, Kilpailu- ja kuluttajavirasto toteaa. Selvitys koski erityisesti lihantuotantoa, kalankasvatusta ja kasvihuoneita.

Tuottajien neuvotteluvoima vähäinen kauppaan verrattuna

Alkutuottajien neuvotteluvoima teollisuuteen ja erityisesti kauppaan päin on heikko. Elintarvikeketjussa alkutuottajilla on suurin taloudellinen riski, Kilpailu- ja kuluttajavirasto arvioi.

Alkutuottajien asemaa elintarvikeketjussa vaikeuttavat tiukat tuotannon säädökset, kyseenalaiset sopimukset kaupan ja teollisuuden kanssa sekä heikko neuvotteluvoima, todetaan Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) keskiviikkona julkaisemassa selvityksessä.

Selvityksessä kysyttiin yli tuhannelta alkutuottajalta elintarvikeketjun sopimusehtoja ja mahdollisuutta vaikuttaa hintoihin. Erityisesti tutkittiin lihantuotantoa, kalankasvatusta sekä avomaan- ja kasvihuoneviljelyä.

Selvityksen tekivät KKV:n tutkijat **Tom Björkroth**, **Heli Frosterus**, **Eija Palo** ja **Milla Kajova**.

Alkutuotantoselvitys on jatkoa Kilpailuviraston tammikuun 2012 kauppaselvitykselle.

KKV:n pääjohtajan **Juhani Jokisen** mukaan alkutuottajien asemaa ei voi parantaa vain kilpailulakeja säätämällä, vaan myös sääntelyyn puuttumalla.

Sääntelystä esimerkkejä ovat esimerkiksi pienteurastamojen korkeat lihantarkastusmaksut, kasvihuoneiden energiaverojen palautuksen suuri omavastuu tai kalankasvatuksen tiukat ympäristöehdot.

Lisää tuottajayhteistyötä

Viraston mielestä tuottajien, teollisuuden ja kaupan voimasuhteet tasapainottuisivat, jos alkutuottajat lisäisivät yhteistyötä vaikkapa osuuskuntien avulla.

Esimerkiksi päivittäistavarakaupan markkinavoima on kasvanut teollisuuteen päin viime vuosina, ja joka tapauksessa alkutuottajien asema on kehno kauppaan sekä teollisuuteen päin.

Kilpailulaki ei kiellä sellaisia tuottajien välisiä sopimuksia, joiden tehokkuutta lisäävät vaikutukset ovat suurempia kuin kilpailua rajoittavat vaikutukset.

Viennin avulla yhteistyötä

Erikoistutkija Björkroth toteaa, että tuotteiden vienti esimerkiksi puutarha- ja vihannesalalla on vähäistä, vaikka Suomen elintarvikkeet on todettu kansainvälisesti erittäin puhtaiksi.

”Satsaus vientiin voisi olla hyvä yllyke saada aikaan nykyistä enemmän tuottajien yhteistyötä.”

Yritysten ja tuottajien täytyy itse arvioida yhteistyönsä sallittavuus, mutta KKV lupaa asiassa aktiivista neuvontaa.

Lihamarkkinat keskittyneet

Selvityksessä todetaan, että lihan hankintamarkkinat ovat keskittyneet.

Alkutuottaja tekee tuotannostaan sopimukset teollisuuden kanssa pitkillä irtisanomisajoilla. Tuottajilla ei esimerkiksi ole oikeutta myydä hankintayhtiön toimittamia välityseläimiä muille. Lisäksi eläinluottosopimukset vaikeuttavat yhtiön vaihtamista.

Sianlihan tuottajista osa joutuu sopimaan etukäteen tuotteiden myynnistä tietämättä hintaa. Tätä on tapahtunut tiettävästi ainakin joulukinkkujen myynnissä.

KKV:n mukaan sopimusvapauteen ei kuulu, että toinen osapuoli muuttaa hintaa ilman, että toinen osapuoli hyväksyy muutokset.

Naudanlihan tuottajien tulot koostuvat usein monista erilaisista lisistä. Tätä KKV arvostelee, koska sopimuksia ei pystytä vertailemaan ja kilpailuttamaan.

Virasto arvostelee teollisuutta ja kauppaa siitä, että sopimuksissa tuottajaa kielletään myymästä tuotteitaan yksittäisille kauppiaille ohi keskusliikkeiden ja joskus häntä määrätään myymään vain yhdelle ostajalle.

Kauppa nostaa esimerkiksi rehun hintaa välittömästi tuotanto- tai tuontikustannusten mukaan, mutta alkutuottaja ei pysty siirtämään tuotantokustannusten nousua omiin hintoihin ainakaan yhtä nopeasti.

KKV toteaa, että tämä kokonaisuus johtaa siihen, että alkutuottaja kantaa liha- ja muissa tuotantoketjuissa suurimman taloudellisen riskin.

Sopimukset syytä tehdä kirjallisesti

Erityisesti vihannesmarkkinoilla alkutuottajien asema suhteessa kauppaan on heikompi kuin elintarviketeollisuuteen ja vihannestuotannossa on enemmän suoria toimitussopimuksia.

Ongelmia aiheuttaa kirjallisten sopimusten puuttuminen tuottajan ja kaupan välillä. Hintaa voidaan muuttaa yksipuolisesti ja pahimmillaan jopa vasta myyntien jälkeen.

Virasto suositteleekin kaikkien sopimusten tekoa kirjallisesti. Ne voitaisiin tehdä vakiosopimusehdoin, joissa on etukäteen määritelty osapuolten oikeudet ja velvollisuudet.

JOUKO KYYTSÖNEN

MTK: Selvitys tukee tuottajajärjestön näkemystä

Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK on ainakin lyhyen tutustumisen perusteella varsin tyytyväinen Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) selvitykseen alkutuottajan asemasta elintarvikeketjussa.

”Se tukee MTK:n näkemystä ja havaintoja siitä, että alkutuottaja kärsii elintarvikeketjussa eniten”, MTK:n toiminnanjohtaja **Antti Sahi** sanoo.

Hän toteaa, että hankalassa tilanteessa on roolinsa sekä kaupalla että teollisuudella.

”Emme halua eritellä, kyse on Suomen elintarvikemarkkinoilla vallitsevasta kokonaisuudesta.”

”Kilpailulain muutos tarvitaan”

MTK vaatii, että selvityksen osoittamiin ongelmakohtiin, kuten tuottajille epäedullisiin sopimuskäytöntöihin, puututaan.

Sahin mukaan selvitys osoittaa, että eduskuntakäsittelyssä oleva kilpailulain muutos tarvitaan kipeästi.

”Se pitäisi myös viedä tällä hetkellä suunniteltua pidemmälle.”

MTK vaatii lainsäädäntöä tai pakollisten hyvien kauppatapojen käyttöönottoa sekä kauppaasiamiestä valvomaan elintarvikeketjun toimintaa.

Noin satasivuiseen raporttiin tutustutaan MTK:ssa vielä tarkemmin. ”Pääsiäisen jälkeen voidaan varmaan kertoa enemmän yksityiskohtia.”

> »Alkutuottaja kärsii elintarvikeketjussa eniten.«
> **ANTTI SAHI**

KKV valmis auttamaan MTK:ta

Sahi pitää mielenkiintoisena KKV:n kannustusta tuottajien yhteistyön lisäämiseen.

”Aiemmin siihen suhtauduttiin vastahakoisesti.”

Positiivista KKV:n selvityksessä on myös ilmaus siitä, että virasto on valmis auttamaan sallittujen yhteistyökeinojen etsimisessä.

”Se on hyvin myönteinen lähestyminen ja käytämme mahdollisuuden.”

MTK on KKV:n kanssa yhtä mieltä myös siitä, että alkutuottajiin kohdistuu liikaa hallinnollista taakkaa esimerkiksi valvonnoista ja tiuhaan muuttuvasta lainsäädännöstä.

TERHI TORIKKA

Sääntely Suomessa tiukkaa

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksessä arvostellaan elintarvikeketjun sääntelyä, esimerkiksi EU-direktiivejä, joko tiukaksi tai epätasapuoliseksi.

Esimerkiksi kalankasvatus on siirtynyt Suomesta naapurimaihin osittain tiukkojen ympäristösäännösten vuoksi.

EU-direktiivejä noudatetaan Suomessa usein tiukemmin tai aikaisemmin kuin useissa muissa EU-maissa. Tästä kanojen häkkidirektiivi on hyvä esimerkki. Kaikki EU-maat eivät ole noudattaneet uusia häkkiehtoja, jonka vuoksi munien tuotanto on halpaa, mikä heikentää suomalaistuottajien asemaa kansainvälisillä markkinoilla.

KKV puuttuu myös lähinnä kasvihuoneita koskevaan energiaverojen palautukseen. Energiaintensiiviset yritykset saavat palautusta maksamistaan energiaveroista, mutta omavastuu on 50 000 euroa ja vain sen ylittävä osuus maksetaan. Säännös heikentää pienten kasvihuoneiden pärjäämistä markkinoilla.

Lihantuottajista 95 prosenttia arvioi, että lihan tuonnin kanssa on vaikea kilpailla sen vuoksi, että ulkomailla tuotannon sääntely on lievempää.

JOUKO KYYTSÖNEN

JAANA KANKAANPÄÄ

Kilpailuviraston erikoistutkijat Tom Björkroth ja Heli Frosterus kiittelivät tuottajia yli tuhannelta maatilalta saamistaan vastauksista.

> »Kilpailulakien lisäksi myös elintarviketuotannon sääntelyyn tulee puuttua.«
> **JUHANI JOKINEN**

Lappset vie Angry birds -puistoja Kiinaan

ROVANIEMI

Maailman suurimpiin leikkipuistojen valmistajiin lukeutuva rovaniemeläinen Lappset Group on aloittanut Angry birds -teemapuistojen viennin Kiinaan.

”Kohteena ovat Kiinan suuret kaupungit. Viemme aktiviteettipuistoja lähes 50 maahan”, kertoo Lappset Groupin toimitusjohtaja **Juha Laakkonen** Rovaniemeltä.

Lappset teki sopimuksen vihaisten lintujen emon, Rovio Entertainment Oy:n, kanssa Angry birds -teemapuistojen valmistamisesta vuonna 2012.

”Ensimmäinen AB-puisto toimitettiin Särkänniemeen huhtikuussa. Sen jälkeen niitä on toimitettu jo kymmeniä. Myös metsäraaka-aineen käyttö Rovaniemen tehtaalla kasvoi tämän myötä.”

Uusi konsepti toi kasvua

Lappsetilla on meneillään Angry birds -projekteja myös Englannissa ja USA:ssa.

”Tuotteet on kehitetty jenkkinormien mukaiseksi. Olemme siellä jo lähes kaikissa osavaltioissa.”

Uusi konsepti on tuonut yhtiölle kasvun mahdollisuuksia myös Euroopan taantuvilla markkinoilla. Vihaiset linnut siivittivät viime vuoden liikevaihdon noin 15 prosentin nousuun.

”Viime vuonna liikevaihtomme oli 54 miljoonaa euroa. Tavoittelemme tänä vuonna 10 miljoonan euron kasvua.”

Laakkonen ei ole silti tyytyväinen yhtiön tulokseen, jota heikensivät voimakkaat kehityspanokset teemapuistoihin ja julkisen sektorin tuotteisiin.

”Lisäksi Euroopassa toimivat tytäryhtiöt tekivät raskasta tappiota.”

Sertifikaattien taisto haitaksi

Lappset käyttää tuotteissaan metalli- ja muoviosien lisäksi myös kotimaista, sertifioitua puuta. Vuotuinen käyttötarve on lähes 10 000 kiintokuutiota.

Puun sertifikaattijärjestelmien välinen kilpailu koetaan yhtiössä hankalana.

”Maailman metsistä vain yhdeksän prosenttia on sertifioitu. Alalla ei tulisi kilpailla siitä, mikä sertifikaatti on paras. Pitäisi riittää, että tuotteissa käytetään puuta, jonka alkuperä tiedetään.”

Yhtiö on saanut asiakkaansa ymmärtämään, että suomalainen metsäteollisuus ja metsänhoito on laadukasta, vaikka meillä käytössä oleva PEFC-sertifikaatti ei ole suosiossa kaikkialla.

”Harva todellisuudessa tietää PEFC- ja FSC-sertifikaattien välisistä eroista. Kilpailussa sitä on käytetty meitä vastaan lyömäaseena.”

Lappset toimittaa lähes puolet tuotteistaan julkisen sektorin asiakkaille. Valtaosan ostavat bisnes to bisnes -asiakkaat.

Uusia tuoteryhmiä ovat muun muassa seniori- ja parkourpuistot.

Yhtiöllä on 400 työntekijää, sisaryhtiöitä on kahdeksassa maassa. Tuotteita valmistavia yksikköjä on neljä. Puukomponentteihin erikoistuneet tehtaat sijaitsevat Suomessa, joista suurin toimii Rovaniemellä.

KARI LINDHOLM

KARI LINDHOLM

Lappset on toimittanut Suomeen kymmeniä Angry birds -teemapuistoja. Kuvassa on viime syksynä Rovaniemelle avattu Konttisen kentän puisto.